

RIZIKA VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE

(příručka pro učitele a rodiče)

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
Mgr. Veronika Krejčí

NET UNIVERSITY, Olomouc, 2010

Realizováno v rámci projektu Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy. Registrační číslo: CZ.1.07/1.3.13/02.0040

ISBN 978-80-254-7866-0

Obsah

Slovo úvodem	4
1. KYBERŠIKANÁ	
1.1 CO JE KYBERŠIKANÁ	5
1.2 ROZDÍL MEZI TRADIČNÍ ŠIKANOU A KYBERŠIKANOU	5
1.3 JAK SE CHRÁNIT PŘED KYBERŠIKANOU?	7
1.4 JAK SE BRÁNIT KYBERÚTOKŮM?	7
1.5 KDO PORADÍ, CO DĚLAT?	7
1.6 NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY KYBERŠIKANÁ	8
1.7 PŘÍPADY KYBERŠIKANÁ (SKUTEČNÉ KAUZY)	12
2. KYBERGROOMING	
2.1 CO JE KYBERGROOMING?	14
2.2 KDO JSOU OBĚTI?	14
2.3 KDO JSOU ÚTOČNÍCI?	15
2.4 ETAPY MANIPULACE DÍTĚTE	15
2.5 JAK SE CHRÁNIT PŘED KYBERGROOMINGEM?	19
2.6 KDO PORADÍ, CO DĚLAT?	21
2.7 PŘÍPADY KYBERGROOMINGU (SKUTEČNÉ KAUZY)	22
3. STALKING A KYBERSTALKING	
3.1 CO JE STALKING A KYBERSTALKING?	24
3.2 NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY STALKINGU	24
3.3 TYPOLOGIE ÚTOČNÍKŮ	25
3.4 OBĚTI STALKINGU	27
3.5 JAK SE BRÁNIT PŘED STALKINGEM?	28
3.6 KDO PORADÍ, CO DĚLAT?	28
3.7 PRÁVNÍ RÁMEC STALKINGU	29
3.8 PŘÍPADY STALKINGU (SKUTEČNÉ KAUZY)	30
Důležité odkazy	32
O autorech	33
O projektu	34
Poznámky	35

Slovo úvodem

Vítáme Vás při čtení informační brožury zaměřující se na nebezpečné komunikační jevy, které jsou spojeny s využíváním informačních a komunikačních technologií dětmi, ale také dospělými. Příručka vznikla jako přehledný materiál pro učitele, kteří chtějí získat informace o rizikovém chování na internetu.

Informační a komunikační technologie jsou fascinující nástroje, které umožňují navazovat virtuální vztahy, vytvářet virtuální skupiny lidí, kteří by se v běžném „reálném“ životě nesetkali atd. Ne každý uživatel internetu je však důvěryhodný. Díky anonymitě uživatelů internetu lze jen velmi obtížně odhadnout, s kým komunikujeme.

Z široké palety internetových nebezpečí a nebezpečí spojených s užíváním mobilních telefonů jsme vybrali ty jevy, které považujeme za nejrozšířenější a nejnebezpečnější. Konkrétně se jedná o **kyberšikanu, kybergrooming, kyberstalking a stalking**.

Věříme, že se z našeho materiálu dozvíte řadu důležitých informací, které pak budete přenášet do své vlastní školní praxe.

Kamil Kopecký, Veronika Krejčí
autoři

Další informace naleznete na www.e-nebezpeci.cz.

1. KYBERŠIKANA

1.1 CO JE KYBERŠIKANA?

Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), **jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti.**

Toto ublížení či poškození může být jak záměrem útočníka, tak důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočníkem, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočníka atd. Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočníkem či osobami, které se do kyberšikany zapojí později. Kyberšikana je druhem psychické šikany.

1.2 ROZDÍL MEZI TRADIČNÍ ŠIKANOU A KYBERŠIKANOU

Kyberšikana se odehrává ve virtuálním světě. Tak, jako se liší virtuální svět od světa reálného, liší se i kyberšikana od klasické šikany.

Místo a čas útoku

Zatímco u tradiční šikany lze předpokládat, kdy a kde k útoku dojde (např. ve škole, na hřišti), s kyberšikanou se můžeme setkat **kdykoliv a kdekoliv**. Oběť útoku se můžeme stát vždy, když budeme připojeni k internetu nebo mobilní síti (GSM). V takovém případě se před kyberútokem nemáme kam schovat. Útočník si nás může najít třeba i o půlnoci v „bezpečí domova“.

Útočník

Pachatel kyberšikany je ve většině případů anonymní, skrytý za přezdívku nebo jiným neurčitým identifikátorem. Z této skutečnosti vyplývá většina rozdílů mezi pachateli kyberšikany a tradiční šikany.

Anonymita virtuálního prostředí smazává rozdíly mezi lidmi – ať už jde o věk, pohlaví, sociální postavení, fyzické dispozice, početní převahu či například odvahu zaútočit. Virtuální prostředí umožňuje provést útok i těm, kteří těmito možnostmi v dostatečné míře nedisponují. **Původcem kyberšikany se může stát kdokoli**, kdo má potřebné znalosti informačních a komunikačních technologií. **Útočníci tráví podle výzkumů více času na internetu**, a to **bez dohledu rodičů**, kteří se navíc příliš nezajímají o to, k čemu jejich děti internet používají.

Sekundární útočníci (diváci a šířitelé)

Množství diváků kyberšikany může být nepoměrně větší než počet přihlížejících u klasické šikany. V případě kyberšikany může být přihlížejícím v podstatě každý, kdo má přístup k internetu – tedy miliony lidí z celého světa.

Kromě diváků se do kyberšikany zapojují i tzv. šířitelé kyberšikany. Jsou to lidé, kteří dále rozesílají informace o kyberšikaně (např. posílají dalším lidem odkaz na stránky, kde se kyberšikana objevila), a tak se vědomě či nevědomě do kyberšikany sami zapojují. Obě tyto skupiny lidí **mohou z mnohonásobit dopad útoku na oběť**. Tím vlastně poškozují oběť mnohem více než primární útočník - z tohoto pohledu se tedy stávají sekundárními útočníky.

Oběť

Stejně jako je tomu u původců kyberšikany ani u jejich obětí **nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle, postavení v sociální skupině či úspěšnosti ve společnosti**. V elektronické komunikaci jsou výše zmíněné aspekty potlačeny a nemají takový význam, jako při komunikaci tváří v tvář.

Z výzkumů vyplývá, že oběti tradiční šikany se často stávají také oběťmi kyberšikany, která je v této souvislosti posunem šikany o krok dál. Výzkumy také uvádějí, že oběti kyberšikany tráví více času na internetu, bývají obvykle málo obeznámeny s riziky spojenými se zneužitím ICT, proto se na internetu chovají méně opatrně.

Útok a jeho dopad na oběť

Během kyberútoku **nedochází k osobnímu kontaktu útočníka s obětí** (útočník svou oběť dokonce nemusí znát, může si ji vytipovat např. podle přezdívky nebo podle věku). Nedostatek zpětné vazby z reakce oběti umožňuje rozvíjet agresivní a impulsivní chování bez zábran. Dopad vlivu informace zveřejněné např. na internetu **trvá mnohem déle** než nadávka či pomluva v reálném světě, která „prošumí davem“, ale dá se na ni poměrně rychle zapomenout. Ve virtuálním prostředí zůstávají uložené diskriminující materiály, které mohou kyberšikanu znovu a znovu rozvířovat. Ponižující informace jsou navíc **dostupné komukoliv, kdykoliv a odkudkoliv**.

Dopad útoku či útoků na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný minimálními možnostmi obrany proti anonymnímu útočníkovi.

Diagnostika

Vyhledávání obětí kyberšikany je stejně složité jako určování obětí jakékoliv jiné psychické šikany - psychické týrání na oběti nezanechává žádné zjevné stopy, na rozdíl od modřin a šrámů, jež mohou doprovázet fyzickou šikanu. Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Důvodů pro takové chování může být více (strach, stud, rodiče neovládají práci na počítači, dítě nepozná, že jde o projevy psychického šikanování, bojí se, že mu rodiče zakáží používat internet atd.). Oběti kyberšikany na řešení svých problémů často zůstávají samy, což může vést k tomu, že situaci nezvládnou.

1.3 JAK SE CHRÁNIT PŘED KYBERŠIKANOU?

- **Respektovat ostatní uživatele** (chovat se s úctou, nevyvolávat konflikty).
- **Nebýt přehnaně důvěřivý** (výzkumy ukazují, že většina lidí ve virtuální komunikaci lže).
- **Nesdělovat citlivé informace**, které by mohly být zneužity (osobní údaje, osobní fotografie, své problémy, hesla k elektronickým účtům atd.).
- **Seznámit se s pravidly** služeb internetu a GSM sítí.

1.4 JAK SE BRÁNIT KYBERÚTOKŮM?

- **UKONČIT** - nekomunikovat s útočníkem, nemstít se.
- **BLOKOVAT** - zamezit útočnickovi přístup k oběti i k dané službě (kontaktovat poskytovatele služby, zablokovat si přijímání útočnickových zpráv nebo hovorů, změnit svou virtuální identitu).
- **ODHALIT PACHATELE**, pokud je to možné (např. podle profilu).
- **OZNÁMIT** - oznámit útok dospělým, schovat si důkazy pro vyšetřování (např. zprávy, videozáznamy, odkazy na weby, blogy).
- **NEBÝT NEVŠÍMAVÝ**, pokud v okolí probíhá kyberšikana.
- **PODPOŘIT OBĚTI**, poradit jim, co mají dělat, pomoci kyberšikanu nahlásit.

1.5 KDO PORADÍ, CO DĚLAT?

Pomoc online (Internet Helpline)

- 🌐 www.pomoconline.cz
- ☎ +420 116 111, +420 800 155 155
- ✉ pomoc@linkabezpeci.cz
- 💬 xchat.centrum.cz/lb/

E-Bezpečí

- 🌐 www.e-bezpeci.cz
- 🌐 www.napisnam.cz
- ✉ info@e-bezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet)

- 🌐 www.saferinternet.cz

Poradenská linka pro pedagogy (RŠPP - Rozvoj školských poradenských aktivit)

- ☎ +420 841 220 220
- ☎ +420 777 711 439

Úřad na ochranu osobních údajů

- 🌐 www.uoou.cz
- ☎ +420 234 665 212
- ✉ posta@uoou.cz

Policie ČR

- ☎ 158
- 🌐 www.policie.cz

1.6 NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY KYBERŠIKANY

Kyberšikana se může projevovat různým způsobem. Kyberútoky mohou být realizovány dlouhodobě i krátkodobě, s rozdílnou intenzitou a s využitím velkého množství nástrojů. Útočník při napadání ostatních velmi často kombinuje více typů útoků.

Specifické projevy kyberšikany

- **Publikování ponižujících záznamů nebo fotografií** (např. v rámci webových stránek, MMS zpráv).
- **Ponižování a pomlouvání** v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek.
- **Krádež identity, zneužití cizí identity** ke kyberšikaně nebo dalšímu sociálně patologickému jednání (např. zcizení elektronického účtu).
- **Ztrapňování pomocí falešných profilů** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek).
- **Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci** (především v rámci veřejných chatů a diskuzí).
- **Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť** (např. v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek, pomocí SMS zpráv apod.).
- **Vyloučení z virtuální komunity** (např. ze skupiny přátel v rámci sociální sítě).
- **Obtěžování** (např. opakovaným prozváněním, voláním nebo psaním zpráv).

Publikování ponižujících záznamů (audio, video) nebo fotografií

Publikováním chápeme zveřejnění na internetu nebo rozesílání pomocí služeb GSM (MMS zprávy).

Ponižující materiál může útočník získat několika způsoby

- A. Oběť jej útočníkovi sama poskytne.
- B. Útočník jej oběti zcizí (např. z mobilu nebo z počítače).
- C. Útočník jej sám vytvoří (natočí, zfalšuje atd.).

Po zveřejnění ponižujícího materiálu jsou **oběti vystaveny veřejnému posměchu**, a to nejen lidí ze svého okolí, ale **kohokoli, kdo k němu získá přístup** (např. na internetu by jej mohly vidět miliony lidí z celého světa).

Příklad 1

Dvojice mladíků si vyhlédla hochu čekajícího na autobusové zastávce. Jeden z nich k němu přiběhl a „vrazil“ mu facu. Druhý mladík celou situaci, včetně překvapené reakce hochu, nahrával na svůj mobilní telefon. Útočníci poté nahrávku zveřejnili na stránkách YouTube.

Příklad 2

Dva žáci 9. třídy Marek a Libor se snažili během hodiny vyprovokovat učitelku češtiny Marii K. (pokřikovali na ni, narušovali hodinu, nadávali jí apod.). Když učitelka situaci nezvládla a rozčílila se, tajně ji natočili mobilním telefonem a záznam umístili na YouTube. Nahrávku zhlédlo přes 7 000 uživatelů. Učitelka se o její existenci dozvěděla, až když se na ni přišli zeptat rozčilení rodiče.

Ponižování a pomlouvání v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek

Útočník se snaží poškodit pověst oběti a narušit její vztahy tím, že o ní zveřejňuje nepravdivé informace (pomluvy) nebo ji uráží a ponižuje (veřejně kritizuje např. její vzhled, oblékání, chování). Tímto projevem kyberšikany trpí nejen děti. Oběťmi se čím dál častěji stávají také učitelé. Žáci se jim tímto způsobem mstí např. za špatný prospěch.

Příklad 3

Robert vytvořil internetové stránky s názvem „Nesnášíme Tomáše Černého“. Na stránky umisťoval Tomášovy karikatury, vtipy o Tomášovi, pomluvy a ponižující ankety. Na existenci stránek upozornil většinu svých kamarádů. Ti začali v rámci diskuze Tomáše nevybíravým způsobem hodnotit a dále ponižovat. O této stránce se brzy dozvěděl také Tomáš.

Krádež identity, zneužití cizí identity ke kyberšikaně

Útočník získá přístup k cizímu elektronickému účtu (např. k e-mailovému účtu, IM, k chatu nebo diskuzi, k účtu vzdělávacího prostředí apod.), **a ten následně zneužije** ke kyberšikaně jejího majitele.

Různé typy útoků na cizí účet nebo jeho zneužití

- A. **Manipulace s profily** (zveřejňování nepravdivých/pomlouvačných informací o majiteli...).
- B. **Mazání kontaktů a zpráv.**
- C. **Rozesílání zpráv s nevhodným obsahem jménem majitele účtu** (např. urážky, záměrně chybně vypracované úkoly, zprávy s xenofobním nebo rasistickým obsahem, dětskou pornografií atd.).
- D. **Zneužití osobních údajů a kontaktních údajů k účtu** (např. k přihlašování do různých služeb a aplikací (např. seznamky nebo pornoseznamky), objednávání zboží pomocí e-shopů, zneužití účtu k páčání trestné činnosti).

Příklad 4

Tereza tajně pozorovala Kláru, když se přihlašovala ke svému e-mailovému účtu. Viděla její heslo. Pak se přihlásila na Klářin účet a začala z něj posílat hrubé zprávy jejím známým. Kláře pak dalo velkou práci vysvětlit kamarádům, rodičům a učitelům, že zprávy nepsala.

Ztrapňování pomocí falešných profilů v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek

Útočník jménem oběti vytvoří falešnou osobní stránku nebo elektronický účet (např. v rámci sociální sítě), **kde poté o oběti zveřejňuje nepravdivé informace** (např. sexuální orientaci, smyšlené záliby a koníčky atd.), **kteří ji mají poškodit.**

Příklad 5

Jana si chtěla založit stránku na sociální síti Facebook. Ke svému velkému překvapení ale zjistila, že už tam svou stránku založenou má, dokonce se svou fotografií. Když si přečetla informace, které byly napsány v „jejím“ profilu, byla zděšena. Stránky byly plné lží a pomluv, všechny měly velmi urážlivý charakter. Hanlivá byla také většina vzkazů, které jí posílali další uživatelé sociální sítě.

Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci

Jedná se o nepřátelskou a urážející interakci mezi uživateli nástrojů online komunikace (diskuze, chat, e-mail, sociální sítě), kteří se vyjadřují k aktuálním problémům reálného světa (např. k politice, sportu, náboženství, filozofii nebo k dalším problémům, které rozdělují společnost). **Cílem těchto útoků je naštvat ostatní uživatele nebo je provokováním a urážením vtáhnout do podobného způsobu komunikace.** V případě, že budou ostatní uživatelé tyto pokusy ignorovat, útočník se může snažit zablokovat komunikaci (diskuzi nebo chat) tzv. „tapetováním“, což je zahlcení dané služby opakovaným vkládáním textu.

Příklad 6

Petr se nudil a brouzдал internetem, až narazil na diskuzi fanoušků fotbalového klubu Slávie Praha. Petr byl fanouškem konkurenčního FC Sparta Praha, proto se rozhodl poškádlit fanoušky z opačného tábora. Popichoval je, urážel slávistické fotbalisty i ostatní diskutující. Ti se k němu po chvíli přidali, čímž se mezi nimi rozpoutala ostrá hádka.

Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť

Útočník má k dispozici intimní či ztrapňující materiály o oběti (intimní fotografie, důvěrné informace apod.), **které může zveřejnit prostřednictvím internetu nebo mobilního telefonu.**

Citlivé materiály o oběti může agresor získat několika způsoby

- A. Oběť je útočníkovi sama poskytne.
- B. Útočník je od oběti vyláká.

Intimní či ztrapňující materiály mohou být využity k dalšímu sociálně-patologickému jednání, jako jsou např. vydírání nebo další manipulace.

Příklad 7

Jana se rozešla s Tomášem. V době, kdy spolu chodili, poslala Jana Tomášovi na mobil svou intimní fotografii. Po rozchodu se chtěl Tomáš Janě pomstít, a proto tuto fotografii zveřejnil na internetu. Jana byla následně vystavena posměchu lidí nejen ze svého okolí, ale díky rychlému rozšiřování fotografie v rámci internetu také úplně neznámých lidí.

Příklad 8

Lucie věděla, že se Honzovi líbí. Honza byl premiant třídy a Luciini rodiče jí ho často dávali za vzor. Lucie se za to chtěla Honzovi pomstít. Využila situaci a předstírala, že se jí Honza také líbí. Poslala mu několik e-mailů, a pak si začali chatovat. Lucie se bavila tím, jak je Honza důvěřivý. Nakonec se jí začal svěřovat i s velmi osobními záležitostmi a řekl jí o svých problémech. Lucie pak tyto informace zveřejnila na svém blogu. O stránce řekla všem spolužákům a brzy o ní věděla celá škola. Honza se cítil hrozně, Lucie, kterou měl rád a které důvěřoval, mu velmi ublížila, navíc celá škola věděla o jeho největších tajemstvích.

Vyloučení z virtuální komunity

Jedná se o záměrné a hrubé vyloučení nějaké osoby z online skupiny.

Příklad 9

Žáci 7. A si založili stránku na sociální síti Spolužáci.cz. Téměř všichni žáci ze třídy si na stránce vytvořili svůj profil. Jedné z žákyň třídy, která nebyla mezi ostatními příliš oblíbená, ale neumožnili ke stránce přístup. Bylo to pro ni velmi ponižující. Navíc zjistila, že jí ostatní spolužáci na této stránce pomlouvají.

Obtěžování

Útočník se snaží oběť vyvést z rovnováhy tím, že jí opakovaně telefonuje, prozvání ji nebo jí píše zprávy (SMS zprávy, e-maily, vzkazy do chatu, diskuze, IM atd.). Jeho cílem je především „otrávovat“ oběť, a tím jí znepříjemňovat život.

Příklad 10

Andrea a Silvie byly nejlepší kamarádky. Když si Silvie našla jinou nejlepší kamarádku a s Andreou už se nechtěla bavit, Andrea se rozhodla, že se jí pomstí. Koupila si novou SIM kartu a každý večer od 22:00 do 23:00 hodin Silvii prozváněla na mobilní telefon. Každých 5 minut... Noční telefony budily nejen Silvii, ale také její rodiče, kteří na ni za to byli hodně našťvaní. Mysleli si, že si Silvie s někým tajně v noci volá a že jim o tom lže. Silvie z toho měla velké problémy. Když to rodičům nakonec vysvětlila, snažili se prozvánění zarazit. Protože se jim ale nepodařilo zjistit skutečnou totožnost útočníka, Silvie nakonec musela požádat operátora, aby jí příchozí hovory z tohoto čísla zablokoval.

Mezi kyberšikanu řadíme formy tradiční psychické šikany posílené využitím ICT, např.:

- **Dehonestování (ponižování, nadávání, urážení).**
- **Vyhrožování a zastrasování.**
- **Vydírání.**
- **Očerňování (pomlouvání).**
- **A další.**

1.7 PŘÍPADY KYBERŠIKANY (SKUTEČNÉ KAUZY)

Ghyslain Raza

První zveřejněný případ kyberšikany

(14 let, Kanada, 2003), **známý jako Star Wars Kid**

Student střední školy Ghyslain Raza **natočil sám sebe při předvádění bojové scény** z Hvězdných válek. **Spolužáci mu nahrávku ukradli a pro pobavení ostatních ji zveřejnili na internetu.**

Během několika týdnů nahrávka obletěla celý svět, byla mnohokrát upravována, vzniklo množství webů a blogů, na kterých byl chlapec zesměšňován. Ghyslainovi fanoušci napsali petici tvůrcům Hvězdných válek, aby byl obsazen do některé z epizod. Byl parodován dokonce v seriálech (např. South Park, American Dad).

Důsledky: Ghyslain se psychicky zhroutil a musel se dlouhodobě léčit.

Ryan Patrick Halligan

(13 let, USA, 2003)

Ryan byl **obětí fyzické šikany**. Aby se mohl bránit, začal se učit kickbox. Útočníkům se postavil, ale prohrál. Za jeho „drzost“ se mu chtěli pomstít. Využili k tomu spolužačku, která pak na internetu předstírala, že má o Ryana zájem. Jejím úkolem bylo získat o Ryanovi **co nejvíce osobních informací**. Ty poté zveřejnila na školním webu a **označila Ryana za gaye**. Na chatu si z něj dělali legraci i další spolužáci.

Důsledky: Ryan se oběsil.

Anna Halman

Jeden z prvních a zároveň nejtragičtějších evropských případů

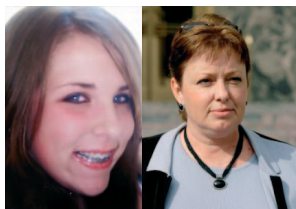
(14 let, Polsko, 2006)

Pět spolužáků podrobilo Annu před celou třídou sexuální šikaně (strhali z ní šaty a předstírali, že ji znásilňují). **Celou scénu nahráli na mobil a vyhrožovali dívce, že nahrávku zveřejní na internetu.** To také později udělali, video umístili na stránku YouTube. Pro Annu to měla být pomsta za to, že s jedním z chlapců nechtěla chodit.

Důsledky: Anna spáchala sebevraždu.

Megan Meier

(13 let, USA, 2006)

Megan měla komplexy ze svého vzhledu. **Na stránkách MySpace se seznámila s 16letým chlapcem** Joshem Evansem. Několik týdnů spolu prožívali virtuální lásku, aniž by se někdy osobně setkali. Pak jí Josh **začal psát zprávy plné nenávisti, jak je odporná a jak by byl svět bez ní lepší.**

Důsledky: Megan se oběsila.

Při vyšetřování se zjistilo, že se za chlapce vydávala 50letá Lori Drew, matka Meganiny bývalé kamarádky. Tímto způsobem se Megan chtěla pomstít za to, že už nechce kamarádit s její dcerou. Lori pro kyberšikanu využila i kolegyni z práce. Po smrti Megan neprojevila Lori žádné výčitky a celou záležitost vnímala jako nevinný žert.

Jessica Logan

(18 let, USA, 2008)

Po rozchodu zveřejnil Jessičin bývalý přítel její intimní fotografie, které mu poslala v době, když spolu ještě chodili. Od té doby byla vystavena neustálému posměchu ze strany spolužáků. Útoky nepřestaly ani poté, co Jessica vystoupila v televizi a požádala spolužáky, aby ji nechali na pokoji.

Důsledky: Jessica spáchala sebevraždu.

2. KYBERGROOMING

2.1 CO JE KYBERGROOMING?

Termín kybergrooming označuje chování uživatelů internetu (predátorů, kybergroomerů), které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce. Výsledkem této schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické násilí na oběti, zneužití oběti pro dětskou prostituci, k výrobě dětské pornografie apod.

Kybergrooming je druhem psychické manipulace realizované prostřednictvím internetu, mobilních telefonů a dalších souvisejících technologií. Často je vázán na synchronní i asynchronní komunikační platformy, nejčastěji veřejný chat, internetové seznamky, instant messengery a VoIP (např. ICQ, Skype) a v posledních letech také na sociální sítě (Facebook, Twitter, MySpace, Bebo a další). Internetoví predátoři využívají také inzertní portály, na kterých nabízející dětem různé možnosti výdělku či kariéry (např. v oblasti modelingu), často navštěvují portály zaměřené přímo na nezletilé uživatele internetu (dětské portály, portály zaměřené na volnočasové aktivity, herní portály a další internetové stránky).

2.2 KDO JSOU OBĚTI?

Obětmi kybergroomingu jsou zpravidla děti nejčastěji ve věku 11–17 let. Častěji se jedná o dívky než o chlapce. Lze předpokládat, že oběti tvoří zejména ti uživatelé internetu, kteří tráví velké množství volného času v online komunikačních prostředích (chat, instant messengery, sociální sítě), kde také navazují virtuální kontakty s ostatními (hledají zde kamarády, přátele, životní partnery). V posledních letech se také objevuje stále více případů kybergroomingu, ke kterým došlo na některé ze sociálních sítí (Facebook, MySpace, Twitter apod.). Ty díky propracovanému systému virtuálních sociálních vazeb poskytují ideální podmínky pro realizaci kybergroomingu.

Děti a mládež jsou k manipulaci náchylnější zejména proto, že dosud nemají plně rozvinuté sociální dovednosti a mají nedostatek životních zkušeností.

Nejčastější typy obětí

- A. **Děti s nízkou sebeúctou nebo nedostatkem sebedůvěry** (lze je snadněji citově či fyzicky izolovat).
- B. **Děti s emocionálními problémy, oběti v nouzi** (často hledají náhradu za své rodiče a potřebují pomocnou ruku).
- C. **Děti naivní a přehnaně důvěřivé** (jsou ochotnější zapojit se do online konverzace s neznámými lidmi, obtížněji rozpoznávají rizikovou komunikaci).
- D. **Adolescenti/teenageři** (zajímá je lidská sexualita, jsou ochotni o ní hovořit).

2.3 KDO JSOU ÚTOČNÍCI?

Kyberútočníci (predátoři) tvoří heterogenní skupinu, ve které nalezneme uživatele s nízkým i vysokým sociálním statutem (právníci, učitelé, policisté). V řadě případů oběť pachatele zná a je na něm závislá, často bývá útočníkem také známý rodiny oběti. Mezi útočníky dle výzkumů převažují osoby, které dosud nebyly trestány. Kybergroomery se ale někdy stávají i ti, kteří již byli za sexuální útoky proti dětem a mladistvým odsouzeni a došlo u nich k recidivě.

U většiny útočníků byl diagnostikován patologický zájem o děti. Chování útočníků – kybergroomerů – vysvětluje například model sociálních dovedností, podle něhož útočníci navazují kontakty s dětmi, protože mají strach z navazování vztahů s dospělými. Vztahy s dětmi kybergroomerů vnímají jako méně ohrožující, cítí se bezpečněji než ve vztazích s dospělými.

Kybergroomerů často vytvářejí sítě, ve kterých vzájemně spolupracují. Spolupodílejí se například na únosech dětí – dítě je manipulací donuceno k osobní schůzce, následně uneseno a převezeno na území jiného státu, kde je dále sexuálně zneužíváno, využíváno k výrobě dětské pornografie, fyzicky týráno apod. Síť predátorů často shromažďují osobní profily obětí do databází, které pak využívají ostatní členové sítě.

2.4 ETAPY MANIPULACE DÍTĚTE

Psychická manipulace v rámci kybergroomingu probíhá obvykle delší dobu – od cca 3 měsíců po dobu několika let. Tato doba je přímo závislá na způsobu manipulace a na důvěřivosti oběti.

Proces manipulace dítěte prochází čtyřmi základními etapami (příprava kontaktu – kontakt s obětí – příprava na osobní schůzku – osobní schůzka), během kterých může útočník využít velké množství technik a postupů.

Příprava kontaktu

V této etapě útočník připravuje podmínky pro realizaci manipulace oběti.

Falešná identita

Jedním z velmi často pozorovaných postupů útočníka – kybergroomera je vytvoření falešné identity. Útočník o sobě uvádí nepravdivé osobní údaje, jako jsou jméno, příjmení, věk či fotografie obličeje. Manipulátoři jsou obvykle podstatně starší než vyhlédnuté oběti, proto si svůj věk dle potřeby upravují a doplňují o odpovídající fotografie.

Identita útočníka může existovat v několika základních formách.

A. Statická identita

Útočník si vytvoří jednu falešnou identitu, prostřednictvím které oslovuje vybrané oběti (například uživatelský profil na Facebooku).

B. Dynamická identita

Útočník si svou identitu upravuje dle potřeby, může tedy vystupovat pod několika přezdívkami/nicky/avatary. Účelově si dokáže přizpůsobovat věk, záliby a zájmy, případně i pohlaví a další osobní údaje tak, aby oslovil vybranou oběť co nejefektivněji. Útočník s dynamickou identitou často komunikuje s více oběťmi současně, musí si tedy pamatovat či evidovat, co komu sdělil. Udržet dynamickou identitu je pro útočníka podstatně náročnější než u identity statické, což se může projevit tím, že si útočník zamění oběť, se kterou právě komunikuje, za jinou. Pokud tedy oběť zaznamenaná ve virtuální komunikaci zjevné rozpory (např. uživatel opakovaně uvede různý věk, jméno či jiné údaje), může se jednat o signály toho, že komunikuje s kybergroomerem.

Falešná autorita

Někdy útočníci nevystupují jako fyzické osoby, ale jako představitelé firem (jednatelé, ředitelé, manažeři), které vytipovaným obětím (dětem) přinesou nějaký užitek. Nalezlme případy, kdy útočník předstíral, že je jednatelem firmy zaměřující se na finanční pomoc sociálně slabým dětem. Jménem této firmy pak navazoval kontakty s potenciálními oběťmi pomocí internetových inzerátů. Autorita firmy (i když fiktivní) dodala informacím šířeným internetem na věrohodnosti.

Inzerát útočníka by mohl vypadat například takto:

Ahoj kamarádi. Je vám méně než 15 let? Máte rádi počítače? Rádi brouzdáte internetem? Zapojte se do naší soutěže a vyhraďte atraktivní ceny. Stačí, když nám zašlete vaše jméno a příjmení, e-mailovou adresu a telefonní číslo a budete zařazeni do slosování. Těšit se můžete na rychlý počítač, mobilní telefony, značkové oblečení a další dárky.

Napište nám na: soutezvip@seznam.cz.

Mgr. Radek Černý, VIP Child Centre, Prague

Kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu

V druhé etapě manipulace útočník navazuje kontakt s obětí a dále pracuje na budování a prohlubování virtuálního vztahu.

Efekt zrcadlení

Charakteristickým rysem chování kybergroomera je tzv. efekt zrcadlení (mirroring). Predátor napodobuje oběť ve snaze prolomit její zábrany, chová se jako její zrcadlový odraz (viz dynamická identita). Pokud oběť útočníkovi sdělí, že se cítí například osamělá a má nějaké problémy a starosti, predátor odpoví, že má podobné problémy a plně ji chápe. Nabízí jí, že se mu může s důvěrou svěřit. Díky efektu zrcadlení útočník u oběti navozuje pocit přátelství či kamarádství, který oběti pomůže překonat strach z komunikace s neznámou osobou. Zrcadlení nemusí být spojeno

pouze s emoční rovinou vztahu s obětí, může také navodit pocit sounáležitosti například fiktivními společnými koníčky, názory na různá témata apod.

Ukázka zrcadlení:

méďa_15: Ahoj myšičko, jak se máš?

Myšička_13: Mám se fajn, nudím se.

méďa_15: Můžu se nudit s tebou?

Myšička_13: Třeba.

méďa_15: Kolik je ti let?

Myšička_13: 13, a tobě?

méďa_15: 15, a co máš ráda?

Myšička_14: mám ráda Hannah Montanu...

méďa_15: Hannah Montanu úplně miluju!!! A děláš nějaký sport?

Myšička_14: Jezdím na inlinech.

méďa_15: Já si na inlinech občas taky vyjedu, je to skvělá zábava... Odkud jsi?

Myšička_14: Z Prahy. A ty?

méďa_15: Já jsem také z Prahy. Odkud přesně? Napovíš?

Myšička_14: ... no, ze Smíchova.

Snaha získat co nejvíce osobních informací o oběti

Kromě osobních údajů (jméno, věk, fotografie) se predátor snaží zjistit další informace – např. jméno školy, kterou žák/žákyně navštěvuje, oblíbené celebrity, zájmy a záliby apod. Tyto údaje pak slouží útočnickovi k sestavení obecného profilu oběti.

Profilování oběti

Pachatelé si velmi často vytvářejí profily obětí. Při sestavování profilů vychází jak z údajů, které mu sdělily oběti, tak ze záznamů, které našel na internetu v rámci vyhledávání. Uživatelé různých internetových portálů z obavy o svou bezpečnost zveřejňují vždy jen některé osobní údaje, proto útočnick zpravidla nenajde všechny osobní údaje na jedné stránce. Pokud ale potenciální oběti zveřejní například e-mailovou adresu či jiný údaj, který jednoznačně směřuje k jejich osobě (číslo ICQ, číslo mobilního telefonu aj.), může je díky tomuto údaji útočnick vystopovat. Pomocí internetových vyhledávačů (Google apod.) může zjistit, kde oběť tento údaj také použila, a postupně doplňovat další osobní údaje do jejího profilu. Například telefonní číslo, které oběť uvedla v inzerci, adresu školy z profilu oběti na sociální síti atd.

Stejným způsobem může útočnick ověřovat údaje, které mu o sobě oběť sdělila (věk, pohlaví dítěte, bydliště a další osobní údaje).

Vábení a uplácení oběti

K tomu, aby útočnick navázal s obětí co nejužší vztah, často využívá různé formy úplateků a „dárečků“, mezi které patří peníze, kredit do mobilního telefonu, moderní technika (mp3 přehrávače, mobilní telefony), počítačové hry, značkové oblečení apod. Tyto úplatky mohou pomoci ověřit osobní údaj, který útočnick od oběti získal (např. telefonní číslo či adresu oběti, na kterou zašle úplatek), a také zvýšit důvěryhodnost kybergroomera. Úplatek útočnickovi může sloužit také k získání nejcitlivějšího údaje, kterým je fotografie obličeje dítěte.

Z úplatku se může stát mocná zbraň. To dokládají případy obětí, které se k útočnickovi pro úplatky několikrát vracely a nechaly se opakovaně zneužívat. V tomto kontextu již můžeme hovořit o dětské prostituci.

Snižování zábrán dětí a mládeže zaváděním sexuálního obsahu do konverzace

Cílem tohoto popsaného jednání je snaha postupně snižovat zábrany dětí a mládeže v oblasti sexuality postupným zaváděním sexuálního obsahu do konverzace. Tím může být v první řadě diskuze o lidské sexualitě, sexuálním životě rodičů, může docházet také k tomu, že útočník dítěti nabídne různé erotické či pornografické materiály, například proto, aby vzbudil jeho zájem a snížil jeho stud. Útočník usiluje o získání fotografií či videozáznamů obnažené oběti (například snaží se přimět oběť k tomu, aby se mu ukázala na webkameru nebo aby mu zaslala své nahé fotografie). Pokud predátor získá tyto vysoce citlivé materiály, může je využít k vydírání dítěte.

Snahy o izolaci oběti od okolí

Ochota svěřit se neznámému člověku na internetu je díky anonymitě podstatně vyšší, než je tomu v reálném životě. Na internetu totiž neneseme bezprostřední důsledky, které může naše sdělení vyvolat (v reálném světě důsledky svého chování nese). Útočník ochotu oběti svěřit se s důvěrnými informacemi využívá ve svůj prospěch. Postupně se pro dítě stává nezastupitelným kamarádem, jediným, komu se dítě svěří se svými problémy, a stává se pro dítě „exkluzivním přítelem“.

Pomocí citového vydírání a zastrasování dítěti například zakazuje sdělit určitou informaci rodičům nebo jiným lidem z okolí dítěte (*Neříkej to mamince, nenáviděla by tě. Nikomu to neříkej, ostatní by to nepochopili*). Čím více důvěrných informací predátor zná, tím více je na něj oběť fixovaná a závislá. Zpočátku útočníka vyhledává dobrovolně, později z donucení. Pokud by totiž oběť chtěla tento vztah ukončit, mohl by jí predátor vyhrožovat a vydírat zveřejněním sdělených tajemství (*Jestli se mi neozveš, napíšu tvému otci, co jsi mi tu navykládala*). Dítě má pak strach z důsledků, které by toto zveřejnění mohlo mít v reálném životě (např. zákaz počítače), a raději ve virtuálním vztahu s útočníkem zůstane.

Příprava na osobní schůzku

Útočník již disponuje diskriminujícími informacemi a osobními údaji oběti a plánuje osobní schůzku. I v této etapě využívá techniky cílené manipulace.

Technika překonávání věkového rozdílu mezi útočníkem a obětí

V rámci kazuistiky nalezneme řadu případů, kdy kyberútočník využil specifické techniky zaměřené na překonání věkového rozdílu mezi ním a obětí. Tato technika funguje zhruba takto: Útočník komunikoval s obětí několik týdnů pod falešnou identitou, v rámci které o sobě tvrdil, že je nezletilý. Po čase však oběti oznámil, že mu jeho otec zakázal přístup k internetu, ale jeho dospělý 30letý bratr (další identita téhož útočníka) by chtěl v komunikaci pokračovat. Na základě této komunikace pak oběť postupně přijala skutečnost, že komunikuje s člověkem, který je již dospělý – tedy podstatně starší.

Existují také případy, kdy kybergroomer oběti tvrdil, že jí na osobní schůzce vyzvedne starší osoba, třeba tatínek či sourozenec útočníka. Touto osobou však byl právě onen útočník, který oběť odvezl na „bezpečné místo“ a tam jí sexuálně zneužil.

Vyhrožování a vydírání oběti

Ve chvíli, kdy má predátor o oběti dostatek informací a citlivých materiálů, může se jí pokusit pozvat na osobní schůzku.

Pokud oběť odmítne na schůzku dorazit, útočník ji začne vydírat. Vyhrožuje, že o ní zveřejní kompromitující materiály – například zašle nahé fotografie jejím kamarádům, přátelům a rodičům, případně tyto materiály vytiskne a vyvěsí v okolí bydliště a školy oběti. Může také tvrdit, že zveřejní diskriminující fotografie na internetu s hanlivým označením oběti (např. *Honza Novák je gay! Toto je jeho telefonní číslo XXX-XXX, zavolejte mu! Jana Nováková je špinavá prostitutka! Pište jí na e-mail XXX-XXX.* apod.). Mnoho dětí těmto výhrůžkám nedokáže vzdorovat a raději se na schůzku dostaví, než aby byly vystaveny ponížení ze strany okolí.

Ne vždy je však nutný nátlak ze strany útočníka, protože řada obětí je ochotna jít na schůzku i bez předchozího vydírání.

Osobní schůzka

Osobní schůzka je ústředním cílem snah kybergroomera a logickým zakončením předcházejících etap.

Pokračující manipulace

První schůzka útočníka s obětí může být úplně nevinná, nemusí ještě dojít k sexuálnímu či jinému zneužití oběti. Útočník si může na schůzce pouze ověřit, zda je oběť skutečně nezletilá, zda se nejedná o nasazeného agenta (v některých státech jsou tito agenti běžnými nástroji v boji proti zneužívání nezletilých). Na schůzce rovněž může útočník prohloubit navázaný vztah s obětí dalším dárkem (úplatkem). Oběť tak nabude dojmu, že je útočník neškodný a že je skutečně tím „exkluzivním kamarádem“, za kterého se na internetu vydával. K útoku může dojít až po několika osobních schůzkách.

Útok na oběť

Útok (sexuální útok, fyzický útok apod.) má pro oběť nedozírné následky. Jak v oblasti fyzické, tak zejména v oblasti psychické. Pokud má kybergroomer dostatek účinných nástrojů pro manipulaci, může oběť donutit k opakovaným schůzkám, na kterých útoky pokračují.

2.5 JAK SE CHRÁNIT PŘED KYBERGROOMINGEM?

Kromě technických možností je nejučinnější obranou před kybergroomingem prevence. Ta spočívá zejména v dobré informovanosti učitelů i žáků o nebezpečích této internetové manipulace. Velmi důležitým preventivním nástrojem je také fungující komunikace mezi dítětem a rodičem. Významné je rovněž integrování témat internetové komunikace s neznámými uživateli (a logicky také témat spojených s rizikovou virtuální komunikací) do systému vzdělávání (například prostřednictvím rámcových vzdělávacích programů).

Pravidla pro děti a mládež

1. **Nenechte se oklamat sliby virtuálních útočníků** (mohou vám slibovat lásku, pokračování vztahu v reálném světě, peníze, dárky apod.). **Uvědomte si, že lidé na internetu mohou lhát!**
2. **Všímejte si nesrovnalostí v komunikaci s kyberútočníky** (útočník například udává různý věk, mění informace, které vám o sobě sdělil dříve apod.).
3. **Uvědomte si, proč by někdo chtěl za každou cenu udržet internetový vztah nebo obsah komunikace v tajnosti.**
4. **Vytyčte si své osobní hranice s ohledem na sex.** Nepřijímejte ani neodesílejte jiným uživatelům materiály sexuální povahy.
5. **Ve virtuálním prostředí nikomu nesdělujte své osobní údaje** (zejména své fotografie).
6. **Nikdy nechoďte na osobní schůzku, aniž by o ní věděli rodiče.** Uvědomte si, co všechno se vám na schůzce může stát a jak může být schůzka riskantní.
7. **Dejte si pozor na to, s kým se bavíte a o čem.** Internetová komunikace vypadá jako anonymní, ale není. Nechcete přece, aby vás „internetový známý“ např. vystopoval v reálném světě, nebo aby vás nutil dělat něco, co dělat nechcete.

Pravidla pro rodiče

1. **Komunikujte se svými dětmi o tom, co dělají na internetu.** Uvědomte si, že i když je vaše dítě v bezpečí doma a sedí u počítače, nemusí to znamenat, že je v bezpečí!
2. **Počítač dítěte nechejte na veřejně dostupném místě** (např. v obývacím pokoji), které můžete namátkou kontrolovat.
3. **Vysvětlete dětem, jaká rizika může internet představovat.**
4. **Uvědomte si, že když doma dítěti zakážete používat počítač a internet, najde si jinou cestu, jak se k těmto nástrojům dostat** (u kamaráda, ve škole, prostřednictvím mobilního telefonu atd.). V případě, že se vaše dítě dostane do problémů spojených s kybergroomingem, kyberšikanou či dalšími nebezpečnými komunikačními jevy, nepoužívejte nefunkční metodu zákazu práce s počítačem a internetem!

2.6 KDO PORADÍ, CO DĚLAT?

Pomoc online (Internet Helpline)

- 🌐 www.pomoconline.cz
- ☎ +420 116 111, +420 800 155 155
- ✉ pomoc@linkabezpeci.cz
- 💬 xchat.centrum.cz/lb/

E-Bezpečí

- 🌐 www.e-bezpeci.cz
- 📧 www.napisnam.cz
- ✉ info@e-bezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet)

- 🌐 www.saferinternet.cz

Bílý kruh bezpečí

- 🌐 www.bkb.cz
- ☎ +420 257 317 110

Úřad na ochranu osobních údajů

- 🌐 www.uoou.cz
- ☎ +420 234 665 212
- ✉ posta@uoou.cz

Policie ČR

- ☎ 158
- 🌐 www.policie.cz

2.7 PŘÍPADY KYBERGROOMINGU (SKUTEČNÉ KAUZY)

Pavel Hovorka

(ČR, 2005-2007)

Usvědčený deviant Pavel Hovorka (vrátný v tiskárnách) využíval k seznamování se s oběťmi např. diskuzní fóra, chat či inzeráty. **Předstíral, že vybírá děti z dětských domovů do soutěže Dítě VIP apod. Osobní informace a fotografie, které od dětí získal, pak použil k vydírání.** Kombinací vydírání a uplácení přiměl některé děti k osobní schůzce.

Důsledky: Znásilňování a zneužívání 20 chlapců. Byl odsouzen na 8 let odnětí svobody.

Michael Wheeler

(VB, 2003)

Pedofil Michael Wheeler (35, elektroinženýr) používal k seznamování se s dívkami veřejný chat. S jednou ze zneužitých dívek se seznámil, když jí bylo 11 let. **Postupně jí manipuloval, až se na něm stala citově závislá. Krátce po jejích 13. narozeninách ji začal sexuálníě obtěžovat. Kontaktoval a obtěžoval také její kamarádky.**

Důsledky: 11 sexuálních útoků, zneužití 2 dívek (13 let). Byl uvězněn na 3 roky.

Douglas Lindsell

(VB, 2003)

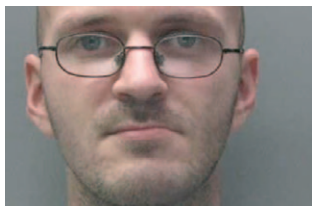

Bývalý pošták Douglas Lindsell (64) na internetu vystupoval pod falešnou identitou 15letého chlapce. **Sympatie dívek získával např. tvrzením, že má rakovinu.** Vedl si databázi dívek, se kterými se seznámil online, plánoval si s nimi osobní setkání a znásilnění, **některým posílal své nahé fotografie nebo je nutil např. k obnažování.** Dvě dívky (13 a 14 let) dokonce přiměl k osobní schůzce. **Jednu z nich se snažil nalákat do svého auta a znásilnit.**

Důsledky: Sexuální obtěžování několika dívek, pokus o znásilnění. Byl uvězněn na 5 let.

Peter Chapman

(VB, 2009)

Již dříve trestaný sexuální deviant Peter Chapman (33 let) se seznámil se 17letou Ashleigh Hall na sociální síti Facebook. **Pod falešnou identitou** (předstíral, že je mu 19 let) **ji vylákal na osobní schůzku, kde ji znásilnil a následně zavraždil.** Po zveřejnění případu se začaly ozývat další ženy, se kterými Chapman také plánoval osobní setkání. Ve svém profilu na síti Facebook měl přes 3 000 virtuálních přátel (žen ve věku 13-31 let). **Pomocí různých dotazníků od nich získával osobní informace. Od některých vylákal také citlivé fotografie.**

Důsledky: Za znásilnění a vraždu byl uvězněn na doživotí.

3. STALKING A KYBERSTALKING

3.1 CO JE STALKING A KYBERSTALKING?

Stalking (lov, pronásledování) **označuje opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování**, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu. Pronásledovatel svou oběť například dlouhodobě sleduje, bombarduje SMS zprávami, e-maily, telefonáty či nechtěnými pozornostmi (dárky). Útočník u oběti vyvolává pocit strachu.

Ve spojení s využitím ICT u útočníka hovoříme o termínu kyberstalking. V tomto případě jde o zasílání různých zpráv pomocí instant messengerů (ICQ), chatu, prostřednictvím VoIP technologií, sociálních sítí apod.

Nejčastějšími oběťmi stalkingu jsou známé osobnosti (zpěváci, herci, politici), ex-partneři apod.

3.2 NEJČASTĚJŠÍ PROJEVY STALKINGU

Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť

Útočník se pokouší o kontakt s obětí nejčastěji pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasíláním vzkazů na ICQ, Skype, různé druhy chatu, zasíláním zásilek s dárky apod. Obsah zpráv může být příjemný až veselý, ale též urážející, zastrašující. Výjimkou nejsou zprávy původně příjemné, snažící se získat odpověď či kontakt oběti, které se stávají urážejícími, nevkusnými či zastrašujícími. V rámci snahy kontaktovat oběť je využívána široká paleta citů (vyhrožování, vydírání, vyvolávání pocitu viny apod.).

Demonstrování moci a síly stalkera

Stalker ve svých projevech dává důraz na přímé či nepřímé výhrůžky, které v oběti budí oprávněný strach a obavy. Do této kategorie patří například fyzické pronásledování oběti cestou do práce, na nákup, pronásledování autem, čekání na oběť před domem apod. Výjimkou zde nejsou ani výhrůžky přímého násilí (i zabitím). V případě sadistického pronásledovatele, který se snaží důsledně a zcela kontrolovat život oběti, je riziko napadení včetně usmrcení oběti podstatně vyšší. Pronásledovaný jedinec pak bývá častou obětí sexuálně motivované vraždy. Stalker může také vyhrožovat fyzickým útokem na oběť či její blízké. V oblasti elektronických médií se stalker většinou omezuje na různé druhy výhrůžek, které opírá o poznatky o oběti (vím, kde jsi, co děláš, vidím tě, vím, co máš na sobě...).

Naplňování výhrůžek

Pokud dosavadní pokusy stalkera selhávají, může dojít k naplnění výhrůžek, tedy k poškozování a ničení majetku či fyzickému útoku na oběť nebo její blízké. Jsou známy případy, kdy stalker oběti poničil automobil, rozbil okna bytu nebo zabil domácí zvíře aj.

Stalker se vydává za oběť

Často také dochází k tomu, že stalker jako útočník označuje sám sebe za oběť. Předstírá, že se mu oběť mstí, může na oběť podat i trestní oznámení. Veřejně demonstrovuje, co vše pro daného člověka dělá, jak se pro něj obětuje apod. Tím se snaží obrátit veřejné mínění na svou stranu.

Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem

V rámci stalkingu/kyberstalkingu také dochází ke snahám stalkera očernit oběť, například šířením nepravdivých informací v okolí oběti (práce, rodina, přátelé, sousedé). Stalker může vytvořit falešnou internetovou stránku/blog, kde o oběti zveřejňuje nepravdivé informace ve snaze snížit její důvěryhodnost, reputaci apod. Tyto informace šíří synchronními i asynchronními komunikačními kanály (chat, ICQ, Skype, e-mail, Wikipedie, sociální sítě apod.).

3.3 TYPOLOGIE ÚTOČNÍKŮ

Vztahy, které mohou nastat mezi stalkerem a obětí.

- A. **Oběť stalkera osobně zná** a ví, že on je osobou, která ji pronásleduje.
- B. **Oběť stalkera osobně zná**, ale neví, že on je osobou, která ji pronásleduje.
- C. **Oběť stalkera osobně nezná** (např. kyberstalkeré hledající své oběti na internetu).

Rozpoznat stalkera nemusí být vůbec snadné a často se to ani nepodaří. Stalker se může jevit jako společensky naprosto normální člověk, o kterém ani jeho nejbližší okolí nemusí tušit, že např. obtěžuje jinou osobu.

Podíváme-li se na profil agresorů, stávají se jimi nejčastěji bývalí partneři obětí, častěji muži než ženy (87 % stalkerů). Z pohledu závažnosti stalkingu však považujeme za problematictější útočníky ženy – je to zejména pro jejich cílevědomost a systematickosti. Ženy útoky realizují nejčastěji prostřednictvím SMS.

Základní typologie stalkerů podle motivace jejich chování (rozpracoval P. E. Mullen):

Bývalý partner

Většinou se jedná o člověka, který není schopen přijmout ukončení vztahu s jinou osobou. Nemusí se jednat pouze o partnerský či intimní vztah, může jít o vztah pracovní, obchodní nebo např. terapeutický. Chování stalkera je následkem jeho touhy obnovit vztah, nebo je odplatou za odmítnutí. Stalker pociťuje pocit ztráty v kombinaci s frustrací, hněvem, žárlivostí (zejména, pokud si oběť nalezne jiného partnera), pomstychtivostí a zármutkem. Může se také cítit poníženy odmítnutím, protože má o sobě narcisistní představy. Svými útoky se snaží oběti především ublížit (zastašuje ji, vyhróžuje, demonstrovuje sílu apod.). Tento typ stalkera má v mnoha případech slabé sociální dovednosti a povrchní sociální kontakty.

Uctíváč

Tento typ pronásledovatele touží po vztahu s osobou, která jej zaujala. Předpokládá, že vyhlédnutý cíl bude jeho city opětovat. Neusiluje primárně o sexuální vztah, v jeho motivaci dominuje spíše touha

být přijat uctívanou osobou (akceptace). Jakákoli reakce oběti proto stalkera povzbuzuje a motivuje k dalšímu jednání - píše oběti dopisy, kupuje dárky, telefonuje jí... Věří, že mu oběť dluží opětvování jeho „lásky“, když do ní tolik investuje. Žárlí, pokud má oběť vztah s jinou osobou. Uctívač má zvýšené citové nároky, je-li obětí odmítnut, mění se jeho chování a začne oběti vyhrožovat, snaží se ji poškodit, někdy užívá i násilí. Mezi uctívače patří tzv. pronásledovatelé celebrit (celebrity stalkers).

Jack Jordan

(stalker, který pronásledoval Umu Thurman)

Hannelore Uhl

(stalkerka, která pronásleduje Karla Gotta)

Neobratný nápadník

Do této kategorie spadají útočníci sociálně neobratní s malou schopností seznámit se. Přestože touží po romantických nebo intimních vztazích, nedokáží je díky svým slabým sociálním a komunikativním dovednostem navázat. Jsou narcisistní, domnívají se, že jsou pro každého neodolatelně přitažliví, mají nedostatek empatie, nedokáží vnímat city oběti. Neobratní nápadníci se pokoušejí o fyzický kontakt s obětí (držet oběť za ruku, políbit ji), zpravidla se však neuchylují k fyzickému násilí či hrozbám. Tento útočník není tak vytrvalý, jako jiné typy stalkerů. Pokud oběť využije právní a policejní pomoci, většinou pronásledování zanechá.

Ublížený pronásledovatel

Ublížený pronásledovatel stíhá svou oběť kvůli skutečnému či domnělému zranění, újmě, kterou mu oběť přivodila. Usiluje o to, aby se jí pomstil. Většinou se omezuje na slovní útoky, pravděpodobnost fyzického útoku u tohoto typu stalkera je minimální. Vyhrožuje oběti, zastrašuje ji, podává na ni žaloby, mstí se na domácích mazlíčcích oběti (krádež či zabití), vloupává se do jejího domu či bytu apod. Obtěžování mu přináší uspokojení, má pocit, že má nad obětí moc a kontrolu. Jeho chování je často iracionální a paranoidní. Ublížený pronásledovatel bývá velmi vytrvalý.

Sexuální útočník

Pro tento typ stalkera je charakteristické útočné až sexuálně agresivní chování - stalker usiluje o fyzický nebo sexuálně motivovaný útok na oběť. Motivován je čistě touhou sexuálního uspokojení či pocitem ovládnutí oběti. Tito stalkeré jsou často sexuálními devianty se slabými sociálními dovednostmi a podprůměrnou inteligencí. K jejich chování se také často připojuje voyerství, sadismus, masochismus, exhibicionismus, obscénní telefonní hovory apod. K útokům sexuálních útočníků dochází ve společnosti ojediněle.

Poblouzněný milovník

Poblouzněný milovník věří, že je do něj obět zamilovaná. Veškeré chování oběti interpretuje tak, aby podporovalo jeho iluzi. Je přesvědčen, že se jeho vysněná romance stane pevným vztahem. Obvykle si vybírá obět s vysokým sociálním statutem. Může trpět akutní paranoiou. Zpravidla nereaguje na jakékoli právní řešení (policie, soud). Pokud se nedostane do péče psychologa, obvykle ve stalkingu dál pokračuje.

Kyberstalker

Kyberstalking je typ pronásledování, při němž stalker využívá informační a komunikační technologie (internet, mobilní telefony). Kyberstalkeři navštěvují diskuzní fóra, ve kterých se pod falešnou identitou snaží kontaktovat obět, případně získávají informace o oběti od ostatních uživatelů internetu. K tomuto účelu jim mohou sloužit také různé typy spywarových programů. Kyberstalkeři, kteří k pronásledování využívají pouze informační a komunikační technologie, se nikdy neuchýlí k fyzickému útoku.

Kyberstalking jako doprovodný jev můžeme nalézt u všech výše uvedených kategorií. Každý stalker tedy může být zároveň i kyberstalkerem.

3.4 OBĚTI STALKINGU

Podle organizace Bílý kruh bezpečí (BKB) se obětí stalkingu může stát kdokoliv bez rozdílu věku, pohlaví, sociálního postavení, kulturního zázemí, vzhledu nebo sexuální orientace. „Statistiky ukazují, že nejčastěji se obětí pronásledování stává svobodný člověk žijící bez partnera nebo osoba krátce po partnerském rozchodu,“ vysvětluje Markéta Vitoušová, prezidentka Bílého kruhu bezpečí. Podle celosvětových výzkumů se obětmi stalkingu stalo přibližně 10 % populace.

Řada studií realizovaných v mnohých zemích Evropy (např. Dressing, H. Maulk-Backer, H. Gass, P.) poskytuje velmi zajímavá čísla o četnosti stalkingu ve společnosti. Anglosaské studie udávají, že zhruba 4–7,2 % mužů a 12–17,5 % žen se alespoň jednou se stalkingem osobně setkalo. To znamená, že stalking je jev poměrně rozšířený. V první německé studii o stalkingu uvedlo 11,6 % dotázaných, že byli minimálně jednou v životě obětí stalkera. Mezi obětmi převažovaly ženy (87,2 %).

Stalking je významným fenoménem i pro kriminalistiku, neboť může předznamenávat závažné násilné trestné činy. Při zkoumání 141 případů, při kterých byly ženy usmrceny svými bývalými partnery, se zjistilo, že v 76 % případů se pachatel projevoval jako stalker.

Také pro německou trestněprávní praxi se stalking stává významným jevem. 34,6 % stalkerů svým obětím výslovně vyhrožuje a ve 30,4 % případů skutečně následuje násilné jednání. To znamená, že stalking v žádném případě nelze bagatelizovat jako neškodné obtěžování. Problematika je podrobně rozpracována na www.ipravnik.cz.

Většina obětí stalkingu trpí posttraumatickou stresovou poruchou, chronickými poruchami spánku, zhruba každá čtvrtá postižená osoba uvažuje o sebevraždě nebo se o ni pokusila, čtyři z pěti obětí se vyhýbají ze strachu určitým místům, která dříve pravidelně navštěvovaly, téměř 40 % obětí v důsledku

stalkingu změnilo své bydliště nebo pracoviště. Přibližně v 30 % případů dochází k nějakému druhu fyzické újmy, včetně usmrcení.

3.5 JAK SE BRÁNIT PŘED STALKINGEM?

1. **Přerušit osobní kontakty s pronásledovatelem** (neodpovídat na telefonáty, nereagovat na SMS, nescházet se). Jakýkoli kontakt s útočником může vést k prohloubení zájmu o oběť.
2. **Vyhýbat se místům možného setkání, změnit své návyky.**
3. **Snažit se projevy pronásledování evidovat a zdokumentovat** (tzn. schovávat si důkazy), informovat své blízké o pronásledování a totožnosti útočníka.
4. **Vyhledat pomoc.**
5. **Mimo domov se pohybovat s další osobou** (členem rodiny či jinou důvěryhodnou osobou).
6. **Nosit u sebe legální prostředky pro svou obranu** (pepřový sprej, alarm). Nosit u sebe mobilní telefon pro případ přivolání pomoci.
7. **Nezveřejňovat své osobní údaje** (telefonní číslo, adresu). Kontakty na sebe dávat jen lidem, kterým důvěřujete.
8. **Kontaktovat odborné instituce**, např. Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz) a další organizace pro pomoc obětem trestných činů.
9. **Kontaktovat Policii ČR.** Oběť by se měla obrátit na Policii ČR tehdy, pokud pociťuje intenzivní strach. To je vážný signál, že situace není normální.

V některých případech stalkingu (např. na pracovišti, ve škole) stačí, aby se do situace vložila autorita (např. zaměstnavatel, ředitel). Násilníkovi ne vždy dochází, že oběť má strach. Po zásahu další osoby (autority) svého jednání může zanechat.

3.6 KDO PORADÍ, CO DĚLAT?

Bílý kruh bezpečí

 www.bkb.cz
 +420 257 317 110

Policie ČR

 158
 www.policie.cz

3.7 PRÁVNÍ RÁMEC STALKINGU

Od zavedení termínu nebezpečné pronásledování (tzv. stalking) do trestního zákona (leden 2010) vyšetřování případů naráželo na zásadní nejasnost – jak dlouho musí stalker oběť pronásledovat, aby ho bylo možné obvinít. V některých případech totiž státní zástupce nepřijal obvinění ze stalkingu a jednání útočnicka muselo být překvalifikováno na jiný trestný čin. Důvodem bylo právě časové hledisko – tedy dlouhodobost pronásledování. Proto se ministerstva vnitra a spravedlnosti dohodla, že stalking musí trvat nejméně měsíc. Minimální lhůta pro dlouhodobé pronásledování se tedy musí pohybovat od 4 do 6 týdnů (Vitoušová Petra, Bílý kruh bezpečí, 2010).

Aby mohla policie pachatele obvinít ze stalkingu, musí být dodrženy zejména tři podmínky:

1. **Musí být jednoznačné, že pronásledovatel tak činí proti vůli oběti.**
2. **Pronásledování musí být intenzivní.**
3. **Pronásledování musí být dlouhodobé (min. 4-6 týdnů).**

Stalking je v novém trestním zákoníku od roku 2010 vymezen jako trestný čin nebezpečné pronásledování (§ 354). Velmi často jsou případy stalkingu posuzovány současně podle § 353 Nebezpečné vyhrožování. Konkrétní znění těchto paragrafů uvádíme níže:

§ 354 Nebezpečné pronásledování

- (1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že
 - a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,
 - b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
 - c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
 - d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
 - e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
 - a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
 - b) se zbraní, nebo
 - c) nejméně se dvěma osobami.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

- (1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.
- (2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
 - a) jako člen organizované skupiny,
 - b) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

- c) se zbraní,
- d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo
- e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

3.8 PŘÍPADY STALKINGU (SKUTEČNÉ KAUZY)

Petr Hanuš

Sadistický stalker Petr Hanuš více než 2 roky (2005-2007) pronásledoval svou kolegyni Michaelu Maličkovou. **Psal jí výhrůžné e-maily, SMS, špehoval ji, fyzicky ji napadal, zničil jí automobil.** Maličková jeho jednání nahlásila policii. Protože v té době neexistoval trestný čin nebezpečné pronásledování (stalking), Hanuš byl odsouzen za trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci ke 250 hodinám veřejně prospěšných prací. Pro jejich neplnění mu byl trest změněn na 125 dnů vězení.

Nástup trestu si ale Hanuš odložil kvůli špatnému psychickému stavu.

Maličková na agresora opakovaně upozorňovala policii, příběh zveřejnila, přespávala u kamarádek, nechala si odposlouchávat telefony, ale marně. Hanuš si na ni počkal v noci z 16. na 17. července 2007 před jejím domem a ubil ji čtyřkilovou větví.

Důsledky: Za vraždu byl odsouzen na 15 let vězení.

Štefan Zámec

Štefan Zámec, Foto: Dalibor Glüch, MF DNES

měšťáky u svého auta, tak se tvůj dozví o tvých úchylárnách. To, co bylo doteď, byl jen pionýrský tábor, teď zažiješ peklo. Ty kurvo. Zničím tě, ode dneška tě bude sledovat chlap, i kdyby mě to mělo stát sto tisíc. Nebudu šetřit nikoho, ani bratra, ani rodiče, zničím tě.

Kroměřížský podnikatel Štefan Zámec (50 let) obtěžovat od listopadu 2007 do května 2008 o 20 let mladší ženu, která pracovala v jeho oblíbené pizzerii. **Vulgárně ji urážel, špehoval a naháněl autem, bombardoval ji SMS zprávami, nechtěnými pozornostmi, nakonec i výhrůžkami** (ženě i jejímu partnerovi vyhrožoval zabitím). Ženu za 7 měsíců pronásledování telefonicky kontaktoval nejméně ve 498 zjištěných případech.

Ukázka SMS stalkera Zámce: „*Podívej se, ty špinavá couru, ještě jednou uvidím*

Zámeček se ve svém jednání dostal tak daleko, že se vydával se za soukromého detektiva, aby mohl zjišťovat na barmanku a její blízké různé informace. Potvrdil to například jednatel bezpečnostní agentury Jaroslav Doležal, v jehož agentuře si Zámeček nechával zjišťovat majitele vozu podle státní poznávací značky.

Vše vyvrcholilo tím, že **se ženu pokusil vytlačit ve voze ze silnice**. „Narcismus, který popisuje znalec u obžalovaného, je typickou motivací stalkerova chování. Jeho další motivací byla pomsta a láska, kdy se současně poškozené dvořil i jí vyhrožoval,“ uvedla předsedkyně senátu Radana Macháňová Laštůvková.

Důsledky: Protože v té době neexistoval trestný čin nebezpečné pronásledování (stalking), byl Zámeček odsouzen za vydírání a násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci ke 2 letům odnětí svobody do věznice s dozorem.

Michal Ulom

Karel Hynek ukazuje jizvy, které mu zůstaly po útoku mačetou
Foto: Nguyen Phuong Thao, MAFA

hodně 21 lidí v metru či 10 dětí ve škole, aby si prý společnost všimla, jak trpí. Vyhrožoval i lékařově devadesátileté matce. Michal Ulom psychiatra Karla Hynka pronásledoval přibližně rok a půl.

Po dlouhodobém pronásledování Michal Ulom na psychiatra fyzicky zaútočil. V jeho ordinaci ho napadl mačetou, rozdrtil mu ruce (jednu z nich téměř amputoval) a rozsekl lebku.

Důsledky: Pachtel byl označen za duševně nepřičetného a umístěn na psychiatrii v Kosmonosích. Kriminální na základě stanoviska odborníků navrhli státnímu zastupitelství zastavit Ulomovo trestní stíhání. Podle názorů znalců nebyl ve chvíli útoku za své jednání odpovědný. V roce 2005 byla Ulomovi uložena ochranná sexuologická léčba ústavní formou.

Důležité odkazy

- **Projekt E-Nebezpečí pro učitele** (www.e-nebezpeci.cz)
- **Projekt E-Bezpečí** (www.e-bezpeci.cz)
- **Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP (PRVoK)** (www.prvok.upol.cz)
- **Online poradna Centra prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP** (www.napisnam.cz)
- **Pomoc online – linka bezpečí online** (www.pomoconline.cz)
- **Poradenská linka pro pedagogy** (www.rspp.cz)
- **Kybergrooming** (www.kybergrooming.cz)
- **Kyberstalking** (www.kyberstalking.cz)
- **Sexting** (www.sexting.cz)
- **Policie ČR** (www.policie.cz)
- **Úřad pro ochranu osobních údajů** (www.uoou.cz)
- **Bílý kruh bezpečí** (www.bkb.cz)
- **Konference E-Bezpečí** (konference.e-bezpeci.cz)
- **Národní centrum bezpečnějšího internetu** (www.saferinternet.cz)

O autorech

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Absolvent Pedagogické fakulty UP v Olomouci. Vedoucí Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (www.prvok.upol.cz). Vedoucí projektu E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz). Hlavní řešitel projektu E-Nebezpečí pro pedagogy (www.e-nebezpeci.cz).

Zabývá se nebezpečnými komunikačními jevy spojenými s užíváním internetu a mobilních telefonů, zejména kyberšikanou, kybergroomingem, kyberstalkingem, sextingem, metodami sociálního inženýrství a riziky sociálních sítí. Mezi další oblasti jeho zájmu patří využívání ICT a e-learningu ve výuce, mediální a komunikační výchova, prevence kriminality ve spojení s ICT apod. Je řešitelem řady grantových projektů všech úrovní (regionální, národní, ESF).

V současnosti působí na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a ve firmě NET UNIVERSITY, s.r.o. Je členem vědeckého výboru SIIN a členem České pedagogické společnosti.

📄 www.e-bezpeci.cz či www.prvok.upol.cz
✉ kamil.kopecky@upol.cz nebo info@e-bezpeci.cz

Mgr. Veronika Krejčí

Absolventka Pedagogické fakulty UP v Olomouci. Manažerka vzdělávání a lektorka projektu E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz). Manažerka vzdělávání Centra prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP (www.prvok.upol.cz). Vedoucí lektorka projektu E-Nebezpečí pro učitele (www.e-nebezpeci.cz).

Zabývá se nebezpečnými komunikačními jevy spojenými s užíváním internetu a mobilních telefonů se zaměřením na kyberšikanu, kybergrooming, kyberstalking, sexting, metody sociálního inženýrství a rizika sociálních sítí. Je realizátorkou řady výzkumných šetření, která monitorují nebezpečné komunikační jevy u populace dětí a mládeže v ČR. Autorka výukových materiálů pro oblast projektového vyučování, mediální výchovy a komunikační výchovy RVP ZV. Participuje na řadě grantových projektů spojených s rizikovou komunikací ve virtuálním prostředí.

V současnosti působí na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a jako lektorka firmy NET UNIVERSITY, s.r.o.

📄 www.e-bezpeci.cz či www.prvok.upol.cz
✉ vzdelavani@e-bezpeci.cz nebo krejdiveronika@seznam.cz

O projektu

Cílem projektu E-Nebezpečí pro učitele (*Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy*) je poskytnout systematické a efektivní vzdělávání učitelům základních a středních škol v oblasti sociálně-patologických jevů spojených s užíváním internetu a mobilních telefonů. Tato problematika je v současnosti velmi aktuální zejména v souvislosti s tím, jak žáci tráví svůj volný čas a jak intenzivně informační a komunikační technologie používají.

Projekt se zaměřuje na tyto nebezpečné fenomény:

- **Kyberšikanu a sexting.**
- **Kybergrooming.**
- **Kyberstalking a stalking.**
- **Ochrana osobních údajů.**
- **Problematika zneužití sociálních sítí.**

Učitelé mají v současnosti o sociálně-patologických jevech spojených s ICT velmi málo informací, jsou odkázáni na informace z médií, případně ze specializovaných zdrojů (ty však neposkytují systematickou edukaci). Učitelé pak často nevědí, jak v případných krizových situacích reagovat, jak postupovat, v jakém případě se obrátit na Policii ČR, které instituce zabezpečují řešení problémových situací apod.

Tým projektu je složený z expertů na problematiku zneužití ICT. Řada z nich jsou realizátoři informačně-intervenčního a vzdělávacího projektu E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz), pracovníky Preventivně-informačního oddělení Krajského ředitelství Policie Olomouckého kraje a pracovníky Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Garantem projektu je dr. Kamil Kopecký, vedoucí Centra prevence rizikové virtuální komunikace (www.prvok.upol.cz) PdF UP Olomouc.

Realizované vzdělávací akce jsou akreditované v rámci DVPP. Kromě samotné edukace získají učitelé řadu užitečných materiálů (přehledové listy, informační brožury, pracovní materiály apod.), které mohou využívat pro svou vlastní výuku. Spolupráce s učiteli bude pokračovat i po skončení projektu prostřednictvím e-learningového studia ve speciálním vzdělávacím prostředí LMS Unifor (www.lmsunifor.com).

Chcete o projektu E-Nebezpečí pro učitele vědět více?

Navštivte naše internetové stránky na www.e-nebezpeci.cz.

RIZIKA VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE

(příručka pro učitele a rodiče)

Autoři:

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D., Mgr. Veronika Krejčí

Vydavatel:

NET UNIVERSITY, s.r.o. (www.net-university.cz)

Tisk:

Tiskárna Grafico, s.r.o. (www.grafico.cz)

Design, sazba:

Jan Kovařík (www.jankovarik.net)

Rok vydání:

2010

ISBN 978-80-254-7866-0

1. vydání

Neprodejné

Realizováno v rámci projektu: Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy

Registrační číslo CZ.1.07/1.3.13/02.0040.

www.e-nebezpeci.cz